ODİSSEUS ELİTİS

ÇILGIN NAR AĞACI

çeviren: Cevat Çapan

ADAM

Odisseus Elitis

●

Çılgın Nar Ağacı

©
Bu çevirinin bütün hakları
ADAM YAYINCILIK A.Ş.'nindir.

Birinci Basım: Şubat 1983
Kapak Düzeni: Sungu Çapan

282.03.010.283.146

ADAM YAYINCILIK VE MATBAACILIK A.Ş. VANIKÖNAĞI CAD. AKKAVAK SOK. 43 İSTANBUL TELEKS 23790 adam tr

Odisseus Elitis

•

Çılgın Nar Ağacı

Şiir

İngilizce'den çeviren: Cevat Çapan

ADAM

ÖNSÖZ

1979 Nobel Edebiyat ödülünü almadan önce Odisseus Elitis'in adı Yunanistan dışında ancak sınırlı çevrelerde biliniyordu. Oysa kendi ülkesinde Elitis, Yannis Ritsos'la birlikte çağdaş Yunan şiirinin yaşayan en büyük ustalarından biri sayılır. İlk şiirlerini 1935'te yayımlamaya başlayan şair, Midillili bir ana-babanın 1911'de Girit'in Kandiya şehrinde doğan oğludur. Ailesi o daha üç yaşındayken Atina'ya yerleşmiş, ama Elitis çocukluk ve gençlik yıllarında Girit ve Midilli'yle olan bağlarını korumuş, Adalar Denizi diye de bilinen Ege onun için tükenmez bir esin kaynağı olmuştur.

Elitis'in adını ilk kez duyurduğu 1930'lar Yunan edebiyatının önemli atılımlar yaptığı bir dönemdi. Yirminci yüzyılın başlarında Kavafis ve Sikelianos gibi şairlerle taşralılıktan kurtulmaya başlayan Yunan edebiyatı daha sonra Kazancakis ve Seferis'in yapıtlarıyla çağdaşlaşma sürecinde önemli bir aşama daha göstermiştir. İşte 1935'in başında Andreas Karandonis'in kurduğu *Nea Grammata* dergisi Yorgo Seferis, Nikos Engonopulos, Dimitrios Antoniu ve Nikos Gatsos gibi o dönemin genç edebiyatçılarını bir araya getirerek bu sürece yeni bir yön ve hız vermeyi amaçlıyordu.

Gerçek adı Odisseus Alepudelis olan şair, babasının tanınmış bir sabun fabrikatörü olması yüzünden yazarlık hayatına başlarken Elitis adını almıştır. Öğrenim yıllarında yaz tatillerini Midilli ve Girit'te geçiren Elitis Yunan doğasından kaynaklanan coş-

kusunu şiire dönüştürecek en uygun tekniği gerçeküstücü ve simgecilik-sonrası Fransız şairlerinin etkisinde bulmuştur. Ne var ki, ilk kitabı olan *Yönelişler*'deki (1940) şiirlerinde de görüleceği gibi, sonuç yabancı bir tekniğin basit bir kopyası değil, ulusal kültüre ve duyarlığa bağlı kişisel bir bireşimdi. Gerçeküstücülüğün dilde sağladığı özgürlük Elitis'in çarpıcı bir imge zenginliği ve yeni sözcükler yaratmasını kolaylaştırmış, ancak ondaki biçim ve düzen kaygısını yok edememişti. Denilebilir ki, gerçeküstücülüğün Elitis'e çekici gelen yanı sadece geleneksel biçim ve kalıplara karşı çıkması değil, daha çok bilinçaltının ve düşler dünyasının şiir için ne kadar verimli bir kaynak olabileceğini göstermiş olmasıdır.

Elitis *Yönelişler*'de yansıttığı yaz dünyasında göz kamaştırıcı güneşe, maviliği insanın iliklerine işleyen denize, yaşamaya taze soluklar katan rüzgârlara verdiği önemle güler yüzlü, açık yürekli, sağlıklı bir şiir ortaya koymuştur. Aynı duyarlığı ikinci derlemesi olan *Birinci Güneş* (1943) adlı kitabında da görürüz. Çocukluğundan beri içine sindirdiği güneşli ve denizli görünümler bu kitabın dizelerinde kutsanırcasına dile getirilir:

İçerek Korent'in güneşini
Mermer yıkıntıları okuyarak
Aşarak bağları denizleri
Zıpkınımla kollayarak
Kaçan bir adak balığını
Bu yaprakları buldum güneşin mezmurunun
ezberlediği
İsteğin sevinçle açtığı bu diri toprağı.

Elitis'in şiirinde imgelerle yarattığı parıltının Bizans mozaiklerinin renk zenginliğini çağrıştırdığını ileri süren eleştirmenler de olmuştur. Gerçekten de, Elitis'in özellikle bu ilk dönem şiirlerinde, çakıl taşlarından, deniz kabuklarından, çiçeklerden, ağaçlardan, kuşlardan, böceklerden ve bulutlardan oluşan göz alıcı bir mozaikle karşı karşıyayızdır:

Ayvalar üzerinde esen bu aylak rüzgâr

Bağları emen bu böcek
Akrebin derisi üstüne giydiği bu taş
Ve yalınayak çocuklara devleri anımsatan
Harman yerindeki bu ot yığınları.

Bu dipdiri doğanın insanları ise Adalar Denizinin kumsallarında ve kayalıklarında rastladığımız çocuklar, genç kızlar ve delikanlılardır. Elitis de şiirine bu daha bozulmamış, pırıl pırıl genç insanların heyecanlarını aktarır. Onun şiirinde doğa, ünlü İngiliz romancısı D.H.Lawrence'ın yapıtlarında olduğu gibi, insanlar için en etkili sağlık kaynağıdır:

Bin bir zambak ekiyorum hayatın tarlalarına
Ak alınlı rüzgâra bin bir çocuk —
İyilik tüten güzel sağlıklı çocuklar
Ve ufka nasıl bakacaklarını biliyorlar
Ezgilerle yükselirken adalar.

İkinci Dünya Savaşının sürdüğü yıllarda Elitis teğmen olarak Arnavutluk cephesinde Mussolini'nin faşist birliklerine karşı savaşır. O yıllar yabancı saldırılara Yunan halkının yiğitçe karşı koyduğu oldukça acılı ve karanlık bir dönemdir. Bu sarsıcı yaşantı Elitis'in aydınlık dünyasını da büyük ölçüde karartmış, 1945'te yayımladığı *Arnavutluk Cephesinde Ölen Teğmene Ağıt* adlı on dört bölümlük uzun şiirinde, ilk döneminin güneşli ve mutlu görünümleri yerini cephane taşıyan katırlara ve barut kokusuna bırakmıştı:

Onlar için daha acı bir gündü gece
Demir eritip toprağı çiğnediler
Barut ve katır derisi kokuyordu tanrıları!

Göğün her gürleyişi rüzgâra binmiş bir ölümdü
Göğün her gürleyişi ölüme gülümseyen
Bir insan — varsın diyeceğini desin kader.

Savaş yaşantısı Elitis'i olgunlaştırmış, ama şiir yazmasını da

güçleştirmişti. Oysa Arnavutluk cephesindeki teğmenle ilgili bu şiir ulusal bir dayanışmayı dile getirdiği için Yunanistan'da geniş bir okur kitlesi bulmuştu.

Elitis uzun bir suskunluk döneminden sonra 1959'da başeseri sayılan *Aksion Esti*'yi yayımladı. Birçok yabancı dile de çevrilen bu uzun şiir 1960'ta Ulusal Yunan Şiir Ödülü'nün Elitis'e verilmesini sağladı ve 1964'te Mikis Theodorakis'in aynı şiiri bestelemesiyle *Aksion Esti* daha geniş bir hayranlar kitlesine ulaştı. "Yaratılış", "Çileler" ve "Övgü" bölümlerinden oluşan bu şiir Ortodoks ayinlerinden yola çıkmakla birlikte, öteki dünyanın değil, bu dünyanın gerçekliğini dile getirir. Elitis'in amacı duyular dünyası ile ruh dünyasını bağdaştırmak, geleneksel biçim ve inançlardan yararlanarak insanın çektiği çileleri bugünkü Yunanistan bağlamı içinde yansıtmaktır.

Elitis'in güneş ve deniz tutkusunu savaş yılları ve onları izleyen karanlık dönemler bir ölçüde etkilemişse de, bütün bütüne baltalayamamış, tersine, çevresini karanlık saran dünyayı onun bir şair olarak şiirinin aydınlatıcı damlalarıyla değiştirme isteğini daha da körüklemiştir. Bu istek *Aksion Esti*'den sonra yayımladığı *Gökyüzü İçin Altı Artı Bir Pişmanlık*(1960), *Işık Ağacı ve On Dördüncü Güzellik* (1971), *Konstantinos Paleologos'un Ölümü ve Dirilişi* (1971), *Egemen Güneş* (1971), *Monogram* (1972), *Eros'un Ro'ları* (1972), *Villa Natacha* (1973), *Üvey Kardeşler* (1974) ve *Maria Nefeli* (1978) adlı kitaplarındaki şiirlerinde de görülür.

Elitis'in şiirini besleyen köklü bir doğa sevgisinin yanı sıra, onun duyarlığını ve hayal gücünü zenginleştiren geniş bir kültür birikimi olduğunu da unutmamalıyız. Aynı zamanda deneme, eleştiri ve çeviri alanlarında da başarılı çalışmaları olan Elitis, Picasso, Matisse, Leger ve Chagall gibi ressamlar; Eluard, Breton, Char, Michaux ve Ungaretti gibi şairlerle dostluklar kurmuş saygın bir kişiliğe sahiptir. Yunanistan'da Radyo Program Müdürlüğü'nde, Ulusal Tiyatro ve Bale kurumlarında önemli görevlerde bulunmuş, edebiyat ve sanat eleştirisiyle ilgili birçok uluslararası toplantıya katılmıştır.

YÖNELİŞLER

YEDİ DİZELİK YEDİ GECE ŞİİRİ

I

Art arda düşler geldi
Yaseminin doğum gününe
Art arda geceler
Kuğuların ak uykusuzluğunda

Çiğ yapraklarda doğar
Uçsuz bucaksız gökte nasıl doğarsa
Yıldız parıltısı gibi arı duygu.

II

Uyumlu, yıldızlı geceler sessizliği getirdi
Ardından bir ezgi sardı havayı
Sevgilisi
Büyücüsü yabancı seslerin

Silik bir gölge kaldı geride
Ve onun çatlak güveni
Ve geçmeyen baş dönmesi — orada

III

Bütün serviler gece yarısını gösteriyor
Bütün parmaklar
Sessizliği

Düşlerin açık penceresi dışında
Bir giz
Açıklanıyor yavaş yavaş
Ve renk gibi yıldızlara yöneliyor!

IV

Çırılçıplak bir omuz
Gerçek gibi
Bedelini ödüyor
Özlemimin
Gizli orak biçimli ayın altında
Tek başına parladığı
Gecenin kıyısında.

V

Anılar sardı korunmasız geceyi
Mavi
Kırmızı
Sarı

Açık kolları düşlerle doldu
Dingin saçları rüzgârla
Gözleri sessizlikle

VI

Anlaşılmaz gece, sınırsız acı
Yorulmayan kirpikler
Bir hıçkırık bulamadan yanıyor sızı
Dengeye kavuşmadan çöküyor yıkım

Ölümün kapısındaki pusu
Yazgının eteğine işlenmiş karışık desenlerde
Yok olup giden düşünce gibi.

VII

Ayın tacı gecenin alnında
Gölgeler gözün yüzeyini
Paylaşırken

Ve keskin kulağın ölçtüğü acı
İster istemez çöküyor
Hüzünlü yat borusunun battal ettiği
Düşüncelere.

AKINTIYA KARŞI

Akıntıya karşı yüzerek
Bir başka iklimde saydamlığı arayan balık
Hiçbir şeye inanmayan el

Ben bugün o dünkü ben değilim
Bana duymayı öğretti rüzgârgülleri
Geceleri eritip tersyüz ediyorum sevinçleri
Bir güvercinliği açıp unutuş saçıyorum
Ve çıkıp gidiyorum arka kapısından göğün
Hiçbir şey söylemeden bakışlarımla
Saçlarına karanfil gizleyen
Bir çocuk gibi.

YILDÖNÜMÜ

... en yorgun nehir bile
dolanıp bir yerde ulaşır denize.

Buraya kadar getirdim hayatımı
Gençliğin hep denize yakın
Kayaların üstünde
Rüzgârla göğüs göğüse
Boğuştuğu bu yere
İnsandan başka bir şey olmayan
Bu insan nereye gider
Hesaplayarak serinlikle yeşil
Anılarını, sularla duyduğu
Görüntüleri, kanatlarla pişmanlığını
Ah, artık erkek olan
Bu çocuğun hayatı
Hep denize yakın, güneş
Öğretirken ona nasıl soluyacağını
Bir martı gölgesinin yitip gittiği yerde.

Buraya kadar getirdim hayatımı
Ak sayıp kara topladım
Bir iki ağaç, birkaç çakıl taşı
Islak, bir alnı okşayacak
Yumuşak parmaklar
Hangi alnı?
Bütün gece ağladı umutlar
Kimse yok artık
Özgür bir ayak sesi duyulsa
Diri bir ses gelse
Rıhtımda tekneler sulara çarpıp
Daha mavi bir ad yazsalar ufuklarına
Birkaç yıl, birkaç dalga
Duyguyla gidip gelişi küreklerin
Sevdayı saran koylarda.

Buraya kadar getirdim hayatımı
Kumlarda silinip gidecek acı bir çizgi —
Kim gördüyse sessizliğine değen iki göz
Ve kavuştuysa onların gün ışığıyla
Kapatarak binlerce evreni
Hatırlatsın kanına öteki güneşleri
Işığa daha yakın

Bir gülümseme var alevin bedeli
Ama burada, açık ve acımasız bir denizdeki
Bu kaybolan bilgisiz manzarada
Kasırgada uçuşan tüyler
Ve toprağa bağlanmış anlarla
Yolunuyor başarı —
Sabırsız tabanların altındaki sert toprak
Baş dönmeleri için yaratılmış toprak
Ölü bir yanardağ.

Buraya kadar getirdim hayatımı
Suya adanmış taş
Adalardan daha uzak
Dalgalardan daha alçak
Çapalara komşu
— Tekneler geçerken ve yeni bir engeli
Coşkuyla yarıp aşarken
Ve bütün yunuslarıyla doğarken umut
Güneşin kazancı bir insan yüreğinde —
Tuzdan bir yüz çekiyor
Kuşku ağları
Çabayla oyulmuş
Aldırışsız, beyaz
Gözlerinin boşluklarını denize çeviren
Sonsuzluğu yüklenerek.

ÇILGIN NAR AĞACI

Kıbleden esen yelin kemerler arasında ıslık çaldığı
Bu beyaz avlularda, söyleyin, o çılgın nar ağacı mı
Nar dolu kahkahalar atarak aydınlıkta sıçrayan
Rüzgârın inadıyla, fısıltıyla; söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
Şafakta yeşeren yapraklarının ışıltısıyla
Bir zafer sevincinin renklerini coşturan?

Çayırda çıplak kızlar sarışın kollarıyla
Yeşil yoncaları biçmek için uyandıklarında —
Uykunun sınırlarında dolaşarak — söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
İçinin saflığıyla kızların yeşil sepetlerini ışığa
Ve adlarını kuş cıvıltılarına boğan, söyleyin,
O çılgın nar ağacı mı dünyanın bulutlu gökleriyle savaşan?

Kendini kıskançlıkla yedi tür tüyle süsleyip
Ölümsüz güneşin bin bir rengine büründüğü gün,
Söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
Kaçmaya kalkan atın yüz kamçılı yelesine sarılan,
Hiç acınma, hiç yakınma bilmeden, söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
Ufuktan şimdi doğan bir umudu haykıran?

Söyleyin, o çılgın nar ağacı mı, bize uzaktan
Serin alevli yaprakların mendilini sallayan,
Doğum sancısı içinde bin bir geminin,
Bin bir kere yükselip alçalan dalgaları
Bilinmedik kıyılara uzanan bir denizdeymiş gibi,
Söyleyin, o çılgın nar ağacı mı, havanın saydamlığında donanıp
gıcırdayan?

Başı taa havalarda, ışıyan ve övünen mor salkımlarla,
Tehlikelere açık, söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
Dünyanın orta yerinde şeytanın fırtınasını ışıkla parçalayan,
Ve günün, üzeri türkülerle işli sırmalı örtüsünü
Boydan boya yayan, söyleyin, o çılgın nar ağacı mı,
Günün ipek giysilerinden bir anda soyunup kurtulan?

Söyleyin, ilkin büzgülü etekleriyle Nisan'ın,
Sonra yaz şenliğinin ağustosböcekleriyle gülüp oynayan,
Öfkelenen, her türlü gözdağını kara kötülükten arıtıp
Güneşin kucağına esrik kuşlarını serpen,
Söyleyin,o çılgın nar ağacı mı bu, her şeyin,
En gizli düşlerimizin bile üstüne kanat geren?

BİRİNCİ GÜNEŞ

ARTIK TANIMIYORUM GECEYİ

Artık tanımıyorum geceyi, ölümün korkunç bilinmezliğini
Bir yıldız donanması demir atıyor kalbimin limanına
Ey nöbetçi, akşam yıldızı, kayalık tepelerinden ben
Günün doğuşunu bildirirken beni düşleyen
Bir adanın üzerinde esen gök mavisi meltemin
Yanıbaşında parıldayasın diye sen
İkiz gözlerim yelken açtırıyor sana kalbimin
Gerçek yıldızıyla sarmaş dolaş: artık tanımıyorum geceyi.

Artık tanımıyorum adlarını beni yadsıyan evrenin
Deniz kabuklarını okuyorum, yapraklarla yıldızları
Nefret gerekmiyor bana gökyüzü yollarında
Beni yeniden gözleyen bir düş değilse eğer
Yaşlı gözlerle yürürken ölümsüzlük denizinin kıyısında
Ey akşam yıldızı, altın ateşinin kemeri altında
Artık tanımıyorum geceyi yalnızca geceyse eğer.

İÇEREK KORENT'İN GÜNEŞİNİ

İçerek Korent'in güneşini
Mermer yıkıntıları okuyarak
Aşarak bağları, denizleri
Zıpkınımla kollayarak
Kaçan bir adak balığını
Bu yaprakları buldum güneşin mezmurunun ezberlediği
İsteğin sevinçle açtığı bu diri toprağı.

Su içiyorum, meyve koparıyorum,
Rüzgârın yapraklarına atıyorum elimi
Limon ağaçları can veriyor çiçek tozlarına yazın
Yeşil kuşlar düşlerimi yırtıyor
Ve ben bakarak ayrılıyorum
Uzun uzun bakarak dünyanın yeniden gönlümce
Güzelleşerek yaratılışına.

YAŞADIM O SEVGİLİ ADI

Yaşadım o sevgili adı
Zeytin ninenin gölgesinde
Uğultusunda bitmeyen denizin

Beni taşlayanlar artık sağ değil
Bir çeşme yaptım attıkları taşlardan
Başına körpe kızlar geliyor
Dudakları şafakları andıran
Saçları geleceğe açılan

Rüzgârın bebekleri kırlangıçlar geliyor
Su içip uçuyorlar, hayat sürüp gidiyor
Düş oluyor düşün öcüsü
İyi burnu dönüyor acı
Hiçbir ses boşa gitmiyor göğün bağrında

Ey ölümsüz deniz nedir fısıldadığın
Erkenden varıyorum sabahki ağzına
Sevginin belirdiği tepede
İsteğini görüyorum yıldız saçan gecenin
Dünyayı bağrına basan günün isteğini

Bin bir zambak ekiyorum hayatın tarlalarına
Ak alınlı rüzgâra bin bir çocuk —
İyilik tüten güzel sağlıklı çocuklar
Ve ufka nasıl bakacaklarını biliyorlar
Ezgilerle yükselirken adalar

Kazıdım o sevgili adı
Zeytin ninenin gölgesine
Bitmeyen denizin uğultusuna

DİZİ SIYRILAN ÇOCUK

Dizi sıyrılan çocuk
Kafası kırkılmış, düşleri değil
Çapraz çapalı önlüğü
Çam ağacının kolu, balığın dili
Bulutun küçük kardeşi!

Islak çakıl taşını gördün yanıbaşında
Islık çalan bir kamışı duydun
Bildiğin en çıplak manzaraları
Onların en renklilerini
Derinde, en derinde isparinin garip gidişi
Yüksekte, en yüksekte küçük kilisenin şapkası
Ötede, çok ötede kırmızı bacalı vapur

Sabah sabah kırağıda yıkanan
Bitkilerin dalgalanışını gördün, frenkincirinin yaprağını
Dönemeçteki küçük köprüyü
Sonra o vahşi gülümseyişi
Ağaçların sert vuruşlarında
Evliliğin sert gündönümlerinde
Sümbüllerin ağladığı yerlerde
Deniz kestanesinin suyun bilmecelerini açıkladığı
Yıldızların fırtınayı haber verdiği yerlerde

Dizi sıyrılan çocuk
Çılgın muska, inatçı çene
Bol kısa pantolon
Kayanın bağrı, su zambağı
Ak bulutun yumurcağı!

YARI BATIK KAYIKLAR

Yarı batık kayıklar
Keyifle şişen tahta
Rüzgârlar, yalınayak rüzgârlar
Sağır sokaklarda
Taşlı yokuşlar
Dilsizi, delisi
Yarım kalmış umudu.

Müjde, müjde, çanlar
Günün ak çamaşırları avlularda
Kıyıda iskeletler
Boyalar, katran, neft
Meryem Ana'nın hazırlıkları bunlar
Kutlamak için bayramını, bekliyor
Ak yelkenler, küçük mavi bayraklar.

Ve sen yukarı bahçelerde
Yaban armudunun hayvanı
Çelimsiz körpe çocuk
Bacaklarının arasında
Bir şey koklayan güneş
Ve karşı kıyıda ortancalarla
Yavaş yavaş yanan kız.

AYVALAR ÜZERİNDE ESEN BU AYLAK RÜZGÂR

Ayvalar üzerinde esen bu aylak rüzgâr
Bağları emen bu böcek
Akrebin derisi üstüne giydiği bu taş
Ve yalınayak çocuklara devleri anımsatan
Harman yerindeki bu ot yığınları

Duvarda İsa'nın dirilişinin suretleri
Çamların parmaklarıyla çizdikleri
Sırtında öğle vaktini taşıyan kireç
Ve ağustosböcekleri, ağaçların kulaklarında ağustosböcekleri.

Ey koca tebeşir yaz
Ey koca mantar yaz
Rüzgârda yana yatan kırmızı yelkenler
Dipteki sarışın yaratıklar, süngerler
Kayaların körükleri
Acemi balıkçının parmak izlerini taşıyor sperke balığı
Güneşin oltasındaki gururlu kayalar

Kimse söyleyemez bize yazgımızı: bu budur.
Biz kendimiz söyleriz güneşin yazgısını: bu da bu.

BÜTÜN GÜN KIRLARDA DOLAŞTIK

Bütün gün kırlarda dolaştık
Kadınlarımız, güneşlerimiz, köpeklerimizle
Oynadık, türküler söyledik, su içtik
Çağlardan kaynıyormuşçasına serin

Öğleden sonra oturduk bir süre
Ve uzun uzun gözlerine baktık birbirimizin
Bir kelebek havalandı yüreklerimizden
Düşlerimizin ucundaki küçük daldan
Daha ak
Hiç gözden yitip gitmeyeceğini biliyorduk,
Biliyorduk taşıdığı kurtlardan haberi olmadığını

Geceleyin ateş yaktık
Türküler söyledik çevresinde:

Ateş, güzel ateş, kütüklere acıma
Ateş, güzel ateş, yanıp kül olma
Ateş, güzel ateş, yak bizi
bize hayatı anlat

Hayatı anlatan biziz elinden tutup
Onun gözlerine bakarız, o da karşılık verir bakışlarımıza
Bu bizim başımızı döndüren mıknatıssa, bunu biliriz
Bize acı veren şey kötüyse, bunu duymuşuzdur
Hayatı anlatan biziz, yürür gideriz
Ve veda ederiz hayatın göçebe kuşlarına

İyi bir soydanız biz.

HANGİ TAŞLAR, HANGİ KAN, HANGİ DEMİR

Hangi taşlar, hangi kan, hangi demir
Ve hangi ateşten yaratılmışız biz
Salt sis gibi görünsek de
Bizi taşa tutsalar ve başlarımız bulutlarda
Yürüyoruz diye suçlasalar da
Bir Tanrı bilir
Nasıl geçer günlerimiz, gecelerimiz

Gece ürpertici acını depreştirdiğinde, dostum,
Görüyorum nasıl açtırıyor sana kollarını yüreğin ağacı
Senin çağırdığın
Ama yıllar boyunca
Bir türlü yükseklerden inmeyen
Soylu bir Düşünce önünde:
O yükseklerde, sen aşağıda, burada

Ama özlemin gözleriyle uyanır bir gün ten
Ve bir zamanlar tek yalnızlığın ışığıdı yerde
Düşlediğin güzel bir kent gülümser
Nerdeyse görüyorsundur, seni beklemektedir
Ver elini, gidelim birlikte, Şafakta zafer naraları
Her yeri uğultuya boğmadan

Ver elini — kuşlar insanların omuzlarına konup
En sonunda o kızoğlankız Umudun
Uzak denizden yaklaşmakta olduğunu şakıyarak
Herkese duyurmadan.

Gel birlikte gidelim, dostum, varsın taşlasınlar bizi,
Varsın suçlasınlar başlarımız bulutlarda yürüyoruz diye —
Onlar ki hiç anlamamışlardır,
Bizim hangi demir, hangi taş, hangi kan ve hangi ateşle
Yapılar ve düşler kurup türküler söylediğimizi.

ARNAVUTLUK CEPHESİNDE ÖLEN TEĞMENE AĞIT

ARNAVUTLUK CEPHESİNDE ÖLEN TEĞMENE AĞIT

I

Orada, güneşin ilk yaşadığı yerde,
Havanın kız gibi gözlerini açtığı yerde,
Rüzgâr kar gibi yağarken badem çiçeklerinden
Ve atlılar otların uçlarını tutuştururken,

Orada, korkusuz bir çınarın toynaklarının çarptığı yerde
Ve bir bayrak toprakla suyu dalgalandırırken yücelerde,
Tüfekler omuzlarda tüyden hafifken
Göğün bütün çabası ve bütün evren
Işıdı bir çiğ taneciğinde,
Sabah vakti, o dağın eteğinde.

Şimdi bir gölge uzanıyor sanki bir tanrının iç çekişinden

Şimdi kemikli elleriyle eğiliyor o yoğun acı
Dokunup birer birer solduruyor üstündeki çiçekleri,
Suların akmadığı koyaklarda
Mutluluğa susamış bekliyor türküler;
Soğuk saçlı keşiş kayalar
Sessizce ekmeğini bölüyorlar kimsesizliğin.

Taa beyne tırmanıyor kış. Bir kötülük kaynıyor
İçin için. Dağın yelesi huysuzlanıyor.

Göğün kırıntılarını paylaşıyor yükseklerde yırtıcı kuşlar.

II

Bir ürperti beliriyor şimdi bulanık sularda.

Yapraklara yakalanan rüzgâr
Çok uzaklara savuruyor tozunu
Yemişler çekirdeklerini tükürüyor
Toprak taşlarını saklıyor
Korku kendine bir siper kazıp içine gizleniyor
Göğün fundalıklarından
Bulut-kurdun uluması
Fırtınanın ürpertisini yayıyor ovanın derisine
Ve sonra kar yağdırıyor kar, acımasız kar
Sonra da kişneyerek aç koyaklara giriyor
Ve selam vermek zorunda bırakıyor insanları

— Ateş mi, bıçak mı!

Ateşle ya da bıçakla yola çıkanlar için
Kötülük kaynıyor burada. Umutsuzluğa düşmesin haç
Sadece ondan uzakta yakarsın menekşeler!

III

Onlar için daha acı bir gündü gece
Demir eritip toprağı çiğnediler
Barut ve katır derisi kokuyordu tanrıları!

Göğün her gürleyişi rüzgâra binmiş bir ölümdü
Göğün her gürleyişi ölüme gülümseyen
Bir insan — varsın diyeceğini desin kader.

Birden bir anın hedefini şaşırmasıyla yüreklendi,
Güneşin alnında dört bir yana savurdu parçalarını,
Dürbünler, telemetreler, havan topları buz kesti!

Bir bez parçası gibi kolayca yırtılıverdi hava!
Kayalar ciğerler gibi kolayca çatladı!
(Sol yanına yuvarlanıverdi miğferi...)

Kökler bir an için ürperdi toprakta,
Sonra duman dağıldı ve ürkerek belirdi gün
Gürültünün cehennemle ilgisi yokmuşçasına.

Oysa gece üstüne basılmış bir yılan gibi başını doğrulttu
Ölüm bir an için dişleri arasında duraksadı,
Sonra birden yayıldı solgun tırnaklarına!

IV

Uzanmış yatıyor şimdi yanık savaş giysileriyle,
Sessiz saçlarında artık esmeyen bir meltem,
Sol kulağında unutulmanın ince bir dalı
Kuşların birden uçup gittiği bir bahçeye benziyor
Karanlıkta susturulan bir türküye benziyor
Kirpikleri tam "Hoşça kalın, çocuklar" derken
Ve şaşkınlığın taşa dönüştüğü anda duran
Bir meleğin saatine benziyor...

Uzanmış yatıyor yanık savaş giysileriyle.
Kara yüzyıllar çevresinde
Uluyor korkunç sessizliğe köpeklerin iskeletleriyle
Ve yeniden taş güvercinlere dönüşen saatler
Kulak kesilmiş dinliyorlar;
Oysa gülüşler kavrulmuş, oysa toprak sağırlaşmıştı,
Oysa hiç kimse duymamıştı onun son çığlığını
Ve onun son çığlığıyla tüm evren boşalmıştı.

Beş sedir ağacının altında
Başka hiç mum olmadan
Yatıyor yanık savaş giysileriyle;
Miğferi boş, kanı çamurlar içinde,
Bir yanında yarım kalmış kolu
Ve kaşları arasında —
Küçük acı bir kuyu, kaderin parmak izi
Küçük acı koyu kırmızı bir kuyu
Belleğin soğuduğu!

Ah görmeyin görmeyin nereden
Nereden uçtu canı. Söylemeyin nasıl
Söylemeyin nasıl düşün dumanı tüttü
İşte böyle bir anda işte böyle bir
İşte böyle bir anda bir an öbürünü izledi,
İşte böyle bir anda ölümsüz güneş yeryüzünü terketti!

V

Ey güneş, sen değil miydin ölümsüz olan?
Kuş, sen değil miydin hiç dinlenmeyen mutluluk anı?
Aydınlık, sen değil miydin bulutun korkusuzluğu?
Ve sen, ey bahçe, çiçeklerin eğlence yeri,
Ve sen, kıvrılan kök, manolyanın kavalı!

Tam kendini sarsarken ağaç yağmurun altında
Ve boş gövde kararırken kaderden
Ve çılgın bir adam savaşırken karlarla
Ve iki göz birden yaşarmak üzereyken —
N'oldu, diye soruyor kartal, o yiğit delikanlı nerede?
Ve bütün kartal yavruları soruyor o yiğidin nerede olduğunu!
N'oldu, diye iç çekerek soruyor anası, oğlum nerede?
Ve bütün analar soruyor çocuğun nerede olduğunu!
N'oldu, diye soruyor arkadaşı, kardeşim nerede?
Ve bütün arkadaşları soruyor en küçüklerinin nerede olduğunu!
Karı kavrıyorlar, ateş yakıyor
Eli kavrıyorlar ve el donuyor
Ekmeği ısırmak istiyorlar, ekmek kanıyor
Gökyüzüne, taa uzaklara bakıyorlar, gök kararıyor
Neden neden neden ölüm sıcaklık getirmesin bize
Neden böyle lanetli bu ekmek
Bir zamanlar güneşin yurdu olan bu gök neden böyle!

VI

Yakışıklı bir delikanlıydı o. Doğduğu gün
Trakya'nın dağları eğilip güler yüzlü buğdayı
Göstermişlerdi ona sağlam toprağın omuzlarında;
Trakya'nın dağları eğilip nazar değmesin diye
Bir kez başına, bir kez göğsüne, bir de ağlarken tükürüp kutsamışlardı onu;
Yunanlılar gelmiş ve korkunç kollarıyla
Yükseklere kaldırmışlardı onu Kuzey rüzgârının kundağında...
Sonra günler koşup gelmişti taşı kim en uzağa fırlatacak diye görmeye
Sıçrayıp tekmelemişlerdi sürdükleri genç kısrakları
Sonra her yerde dağlâleleri çınlayıncaya dek
Sabahın ırmakları coşup akmıştı
Ve dünyanın dört bir yanından
Denizin çobanları gelmişti flok yelkenlerini toplayıp
Derin derin soluyan bir deniz mağarasına
İç çeken bir kayaya götürmeye.

Dayanıklı bir delikanlıydı o;
Geceleri turunç kokulu kızların koynunda
Yıldızların bol giysilerini kirletirdi,
Öyle engindi ki içindeki sevda
Bütün dünyanın tatlarını içiyordu şarabında
Sonra kalkıp dans ediyordu akkavak gelinlerle
Şafak duyup da saçlarına ışıklar yağdırıncaya değin
İki dalın eğerine oturmuş güneşi tırmalayıp
Çiçekleri boyarken
Ya da gecede uyumayan o küçük baykuşlara
Yanık sesiyle tatlı bir ninni söylerken
Kollarını açarak onu orada bulan şafak...
Ah ne güzel bir kekik kokusuydu onun soluğu
Onurun ne eşsiz bir haritasıydı onun çıplak göğsü
Denizler ve özgürlük fışkıran...

Yiğit bir delikanlıydı o;
Sarı sarı düğmeleri ve tabancasıyla
Yürüyüşündeki o erkekçe havayla
Parlak bir hedef olan miğferiyle
(O ki kötülük nedir bilmezdi
Nasıl da kolayca ulaştılar beynine)
Sağında ve solunda askerleriyle
Ve yapılan haksızlıklara karşı
Öç alma kararıyla
— Ateş, kanunsuz ateşin üstüne! —
Kaşlarının üzerindeki kanla.
Arnavutluk dağları gürledi
Sonra karlarını erittiler yıkamak için cesedini
Şafağın kayalara çarpan o sessiz gemisini
Ve ağzını, o küçük türküsüz kuşu
Ve ellerini, ıssızlığın o geniş ovalarını
Arnavutluk dağları gürledi
Ağlamadılar
Ne diye ağlasınlar
O yiğit bir delikanlıydı!

VII

Ağaçlar gecenin tutuşturmadığı kömürdür.
Rüzgâr esiyor, uluyup kuduruyor yeniden,
Bir şey olmuyor, diz çöküp birbirine sokuluyor dağlar
Dondurucu soğukta. Ve uluyarak koyaklardan,
Ölülerin başlarından uçurum yükseliyor...
Acıma bile ağlamıyor artık. Çılgın bir yetim kız gibi
Başıboş dolaşıyor, boynunda dallardan küçük bir haç
Ağlamıyor. Dört yanını kapkara Akrokerevnia sarmış
Doruğa tırmanıyor ve bir ay yuvarlağı yerleştiriyor oraya
Belki de gezegenler dönerek gölgelerini görürler
Ve ışınlarını gizleyerek
Dururlar diye
Orada kargaşalığın şaşkınlığı içinde soluk soluğa...

Rüzgâr esiyor, uluyup kuduruyor yeniden
Kara örtüsüne bürünüyor ıssız ova
Çömelmiş bulutlu ayların gerisine dinliyor
Ne var ki dinleyecek bunca bulutlu ayın ötesinde?

Dağınık saçları omuzlarına dökülmüş — ah bırakın onu —
Yarı mum yarı ateş bir ana ağlıyor — bırakın onu —
Dolaştığı donmuş boş odalarda, bırakın onu!
Çünkü kimseden dul kalmış değildir kader
Ve analar ağlamak için vardırlar, erkekler dövüşmek için
Bahçeler kızların memelerinin çiçek açması için
Kan dökülmek için, dalgalar köpürmek için
Ve özgürlük şimşek gibi durmadan doğmak için!

VIII

Öyleyse söyleyin güneşe,
Yeni bir yol bulsun kendine
Onurundan bir şey yitirmek istemiyorsa eğer —
Yeryüzündeki yurdu artık karardığına göre;
Ya da toprak ve suyla yeniden başka bir yerde
Mavi doğumunu sağlasın bir kızkardeşin, Yunanistan'ın.
Söyleyin güneşe yeni bir yol bulsun kendine
Bakmasın yüzüne bir papatyanın bile
Söyleyin papatyaya yeni bir erdenlikle açsın
Ona yaraşmayan parmaklarla kirlenmesin diye!

Ayırın yaban güvercinlerini parmaklardan
Ve hiçbir ses duyurmasın suların coşkusunu
Gök tatlı tatlı eserken boş bir deniz kabuğunda
Bir umutsuzluk haberi salmayın hiçbir yere.
Sadece gidin de yiğitliğin bahçelerine
Şu ünlü dünyayı hangi dölün kurduğunu duymak için
Telaşla ağaçlara kanat çırparken kuşlar
Ve kendilerinden geçerken sarı sinekler
Güneşte parlayan atlasın kıvrımlarınca giysi değiştiren
Küçük gelin kelebekle ruhunun titreştiği
Gül ağaçlarını getirin,
Soluğunun oynaştığı gül ağaçlarını.

IX

Yeni eller getirin ona, yoksa kim yükseklere çıkıp
Yıldızların çocuklarına ninni söyleyecek!
Yeni ayaklar getirin ona, yoksa kim başı çekecek
Meleklerle halayda!
Yeni gözler — Tanrım — yoksa nereye eğilip bakacak
Sevgilinin küçük zambakları!
Yeni kan, yoksa hangi sevincin selamıyla coşacaklar
Ve ağız, tunçtan ve solmayan çiçekten bir ağız,
Yoksa kim bulutlara "Çocuklar sağlığınıza" diyecek!

Gündüzün, nar yapraklarını kim umursamayacak,
Gecede, ekinleri kim toplayacak
Yeşil kandilleri kırlara kim saçacak
Ya da kim meydan okuyacak güneşe
Fırtınalar kuşanıp yaralanmaz bir atın sırtında
Tersanelerin Akhileus'u olacak!

Kim çıkacak masaldaki o ıssız kara adaya
Çakıl taşlarını kucaklamaya
Ve kim uykuya yatacak
Düşlerin Evoikos'undan geçip
Yeni eller, ayaklar, gözler,
Kan ve ses bularak
Yeniden dikilmek için mermerden harman yerlerine
Ve çullanmak için — ah bu kez —
Bütün kutsallığıyla çullanmak için Ölümün üzerine!

X

Güneş, tunç sesi ve kutsal meltemler
Ant içtiler göğsünde:
Daha karanlık bir güce yer yoktu orada
Sadece defne dalından sızan ışık
Ve çiğlerin gümüşüyle, sadece orada
Parlıyordu haç şimşek gibi yücelik doğarken
Ve iyilik elde kılıç belirirken
"Yaşıyorum" diyebilmek için
Gözlerinin içinden ve bayraklarından.

Selam sana ey ırmak: sen ki tan ağarırken
Dişleri arasında bir nar dalıyla
Tanrının oğluna benzer birini görürdün
Sularının kokularını sürünen;

Sana da selam erik ağacı, sen ki Andrutsos
Düşlerine girmeye kalktı mı öfkelenirdin!
Ve sen, ayaklarına varan öğlenin küçük pınarı
Ve sen, onun Helen'i olan küçük kız,
Onun kuşu, Meryem'i, Ülker yıldızı
Çünkü aşk, bir kez bile ulaşırsa insana hayatta,
Tutuşturarak yıldızdan yıldıza
Gizli gökleri, o zaman
Yaşayacaktır her yerde her zaman o tanrısal yankı
Kuşların küçücük yürekleriyle süslemek için ormanları
Ve yaseminden lirlerle ozanların dizelerini.

XI

Kötülük etmiş olanlar — gözleri görmez olduğu için
Üzüntüden — sendeleyerek gittiler
Korkuya dönüştüğü için üzüntüleri
Kara bulutların içinde yittiler.
Geriye! alınlarda artık tüyler olmadan
Geriye! ayaklar artık kabarasız
Denizin bağlarla yanardağları soyduğu yere
Yeniden yurtlarının ovalarına, ayın karasabanıyla
Geriye! parmakların tazı gibi
Et kokusu aldığı ve fırtınaların
Bir kadının yazındaki ak yaseminden
Daha uzun ömürlü olmadığı yerlere!

Kötülük etmiş olanlar — kara bir buluta karıştılar
Onlara arka çıkacak ateşleri, soğuk suları,
Kuzulu, şaraplı, silah sesli, sopalı ve tahta haçlı geçmişleri yoktu
Meşeden ve deli rüzgârdan dedeleri yoktu
Nöbette on sekiz gün on sekiz gece
Acılı gözlerle.
Bir kara buluta karıştılar — onlara arka çıkacak
Kundakçı tanrıları yoktu, gemici babaları,
Kendi elleriyle canlarına kıymış anaları,
Çıplak memeleriyle raksederek kendilerini
Ölümün özgürlüğüne vermiş nineleri yoktu!

Kötülük etmiş olanlar — bir kara buluta karıştılar
Ama o, karşılaşarak o bulutla göklerin yollarında
Pırıl pırıl yükseliyor şimdi tek başına!

XII

Sabahın adımlarıyla büyüyen otlarda
Pırıl pırıl yükseliyor tek başına...

Çiçek kızlar gizlice el sallıyorlar ona
Havada buharlaşan tiz bir sesle sesleniyorlar
Ağaçlar bile ona doğru eğiliyorlar sevgiyle
Koltukaltlarına sokulmuş kuş yuvalarıyla
Güneşin yağına batırılmış dallarıyla
Tansık — nasıl bir tansık bu aşağıda toprakta
Ak oymaklar tarlaları sürüyor mavi bir sabanla
Uzakta şimşek gibi parlıyor sıra dağlar
Daha da uzakta yaklaşılmaz düşleri bahardaki dağların!

Pırıl pırıl yükseliyor tek başına
Öyle esrik ki ışıkla, yüreği görünüyor
Olimpos'un kendisi görünüyor bulutlar arasından
Ve yoldaşlarının duaları bütün havayı sarmış...
Kandan daha hızlı çarpıyor şimdi düş
Hayvanlar yolun kenarına toplanmış
Sanki hırlaşarak konuşuyorlar
Gerçekten çok büyük bütün dünya
Bir dev çocuklarını okşayan.

Billur çanlar çalıyor uzakta
Yarın, yarın, diyorlar, Göğün Doğuşu!

XIII

Billur çanlar çalıyor uzakta...

Fışkıran kır çiçekleri arasındaki arı gibi
Hayatta yananı anlatıyorlar
Ve toprak göğüslerde boğulan şafağı
Pırıl pırıl bir günü muştularken,
Uzaktan bir kurşunun ıslığı duyulup
Arnavut keklik acıyla yükselirken havada
Beyinde çakıp sönen kar taneciğini anlatıyorlar!

Yıkık değirmenin kirişlerinde kuşlar ötüşüp
Rüzgâr uzaklarda hızlanırken
Yaşama tutkusunun derin acısı için
Ağlamaya vakit bulamayanı anlatıyorlar
Pencere önünde durup avuçlarında mendillerini sıkarak

O vahşi ezgiyi içen kadınları,
Ovanın ötesinden çıkıp gelecek kara haberi,
Sonra kapının eşiğinde duyulacak nal seslerini bekleyerek
Umarsızlığı umarsız kılan kadınları anlatıyorlar
Onun o sıcak okşanmamış başını
Hayat dolu o iri gözlerini anlatıyorlar
Hayatın hiç terketmeyecekmiş gibi dolu olduğu gözlerini!

XIV

Şimdi kandaki düş daha hızlı atıyor
Çalıyor dünyanın en doğru anı:
Özgürlük.
Karanlıkta yol gösteriyor Yunanlılar:
ÖZGÜRLÜK
Senin için güneşin gözleri yaşaracak sevinçten.

Gökkuşağı vuran kıyılar sulara iniyor
Yelken açmış gemiler çayırlarda yüzüyor
En saf kızlar
Çırılçıplak koşuyor erkeklerin gözünde
Ve çitin ötesinden alçakgönüllülük
Çocuklar, diye bağırıyor, bundan güzel dünya yok!

Çalıyor dünyanın en doğru anı!

Sabahın adımlarıyla büyüyen otlarda
Durmadan yükseliyor o:
Bir zamanlar günahın yalnızlığında yiten istekler
Işıyor şimdi dört bir yanında;
Tutuşuyor yüreğinin komşuları istekler;
Kuşlar uğurluyorlar onu, kardeşleriymiş gibi,
İnsanlar sesleniyorlar ona, yoldaşları gibi,
"Kuşlarım, canım kuşlarım, ölüm burada bitiyor!"
"Yoldaşlar, can yoldaşlarım, hayat burada başlıyor!"
Göksel güzelliğin çiği parlıyor saçlarında.

Billur çanlar çalıyor uzakta
Yarın, yarın, yarın: Dirilişi Tanrının!

GÖKYÜZÜ İÇİN ALTI ARTI BİR PİŞMANLIK

OTOPSİ

Ve gördüler ki zeytin kökünün altını damlamış kalbinin gizli oyuklarına.

Ve kim bilir kaç gece mum ışığında uyanık kalıp günün ağarmasını beklediği için, garip bir sıcaklık yayılmış bağırsaklarına.

Derinin biraz altında, mavi ufuk çizgisi iyice belirli. Ve bol bol mavilik var kanının her damlasında.

Büyük yalnızlık saatlerinde ezberlemeye başladığı kuş çığlıkları, belli ki bir anda dökülüvermiş gövdesinden, bu yüzden bıçak daha derine işleyememiş.

Herhalde niyet etmek yetmiş kötülük için.

Gene belli ki, suçsuz insanların o korkunç konumunda karşılaşmış bu kötülükle. Gözleri açık, gururlu, o koca orman hâlâ yürüyor gibi gözlerinin lekesiz ağtabakalarında.

Beyinde bir şey yok göğün ölü yankısından başka.

Yalnız sol kulağının boşluğunda ince kum tanecikleri, deniz kabuklarında görülen. Demek ki sık sık deniz kıyısında yürümüş tek başına, aşkın acısı ve rüzgârın uğultusuyla.

Uyluklarındaki ateş parçalarına gelince, bunlardan anlaşılıyor ki, epeyce önünde gitmiş zamanın bir kadını kollarına aldığında.

Bu yıl erken meyve verecek ağaçlar.

IŞIK AĞACI VE ON DÖRDÜNCÜ GÜZELLİK

KÜÇÜK YEŞİL DENİZ

On üç yaşındaki küçük yeşil deniz
Evlat edinmek isterdim seni
Sonra da İonia'da okula göndermek
Pelinlerle mandalinaları öğrenmen için
On üç yaşındaki küçük yeşil deniz
Deniz fenerinde ayın battığı saatte
Güneşi çevirmeni ve duymanı
Kaderin nasıl altedildiğini
Ve uzak akrabalarımızın tepeden tepeye
Hâlâ nasıl birbirleriyle haberleştiklerini

On üç yaşındaki küçük yeşil deniz
Boynunda beyaz yakan başında kurdelenle
İzmir'e girmeni isterdim penceremden
Tavana yansıyan "Tanrı bağışlasın"
Ve "Ey Yüce Tanrı" sözlerini bana yazman için
Ve hafif bir poyrazla ve gündoğusuyla
Dalgaları aşarak geri dönmeni
On üç yaşındaki küçük yeşil deniz
Yanında yatmak isterdim gizlice
Ve kollarının arasında
Kırık taşlar bulmak isterdim: Tanrının sözleri
Kırık taşlar: Heraklaitos'tan parçalar.

DUVAR RESMİ

Sevdalanıp denizlerde yaşadığım için yüzyıllarca
okuyup yazmayı öğrendim

Taa gerilere bakıp kuşakların birbirlerini nasıl
izlediklerini görebiliyorum bugüne değin tıpkı
bir dağ bitmeden

Öbürünün başladığı gibi Ve önümde yeniden aynı şey:

Koyu mavi şişe ve körpe kollarıyla Helena beyaz
badanalı duvarın önünde belirgin çizgileriyle

Şarap dolduruyor Meryem'e bedeninin yarısı daha o gün
karşıya kaçmış, Asya'ya

Ve bütün o işlemeler yer değiştirmiş gökte çatal
kuyruklu kuşlarla küçük sarı çiçek ve güneşler.

IŞIK AĞACI

I

Anam sağdı daha omuzlarında kara bir şal
mutluluk içinde bir sonuç bulmayı ilk
düşündüğüm zaman

Güçlü bir ışık gibi çekti beni ölüm içinde
başka bir şey görünmeyen Ve bilmek istemedim
öğrenmek istemedim ruhun dünyayı ne yaptığını

Bazen omuzuma tırmanırdı kedi arkamda bir yere
dikerdi altın bakışlarını işte o zaman öte yandan
bir yansımanın bana yaklaştığını duyardım
onulmaz dedikleri bir özlem gibi

Sonra başka zamanlar aşağı kattaki salondan piyano
dersi duyulduğunda alnım cama dayalı uzaktaki
odun istiflerine bakardım bir beyaz kuş sağanağı
boşanırdı dalgakırana ve sise dönüşürdü

Bilinmez içimdeki aldatılmış insanla ben nasıl
yaşardık birlikte ama belki

Rüzgâr duymuştu uzak bir Mayıs'ta yakınmamı
öyle ya: bir iki kez Yetkinlik belirivermişti
gözlerimin önünde ve sonra yeniden hiçlik

Türküsü duyulmadan önceki bir kuş gibi batan
güneşin kızıllığında kaybolup giden

II

Ötekiler indi ben çıkarken ve ayak seslerimi
duydum boş odalarda sanki bir kilisedeymiş gibi
Tanrı orada yokken En korkunç işler bile telaşsızca
yapılır
Biri gelirdi oysa belki aşk bile Öğleden
sonra saat ikide belki de kızgın ya da uğursuz
bir şey görürüm diye penceremden baktığım zaman
orada yalnız ışık ağacı olurdu

Oysa orada avlunun dibinde kokuşmuş otlarla
hurda demirlerin arasında ne kadar uzağa
tükürüyorum diye oynadığım ama sonra kimsenin
sulamadığı bu yerde

Birden ilkyaz yıkıverdi duvarları dirseğimin
altındaki pervaz çöktü ve ben havada bakakaldım

Gerçeğin ne mene bir şey olduğuna sırf yuvarlak
yapraklardan oluşan ve güneşe yönelen uçları kükürt
pası beşi onu yüzü birden sonsuzluğa dek
bilinmeyene kapılmış

Tıpkı bizim gibi Ve yıkımlar kasıp kavursa da
dört yanımızı insanlar ölseler savaşın yankıları
ulaşsa da kulağımıza Kuzu'nun bağrından hiçbir şey
etkilemedi onu Bir an için durdu dayanabiliyor mu
anlasın diye

Sonra yürüdü ileri ışıkta amansızca Hazreti İsa
ve bütün sevenler gibi.

III

Lanet olsun dışarda dinginleşen denize (ve içerde
büyüyen eve) ve ben yapayalnız kalmıştım yatağımda
her çeşit haçlarla çevrili

Çiçeklerle ve Vatana Halamın evinde ilk yortu
sırasında çalışan adamlarla halam bütün gece
boş odalarda bir kandil gibi yanıp sönerken

Ve Melissini Halamın evinde Kıyamet gününden
daha yeni dönen ve seyrelen saçlarını Meryem Anadan
alınma kestane renkli bir şalla örten

(Çilem konuşulmaz çilem benim oysa dolunaya
belenmiş bir gemi ve sınırsız bir avunmasın sen
uykumda baharat kokulu adaları ve yarı aydınlık
gök kubbeyi yedeğinde çeken Bense ah

Sevdalı bir adamın aradığı tek şey ah kendisinde olmayan)

Tahta parçaları sürüklendi sularda ve yakında
Doğu'nun tepelerinden geçen buhurdanla kavruldu
mutluluk saraylar yaldızlarla süslendi ve bilgelik
doldu bir kadehe

Ben en azını istedim onlarsa daha fazlasıyla
cezalandırdılar beni.

IV

Şimdi uzaktaki adada artık orada değildi ev yalnız
rüzgâr güneyden estiğinde bir manastır görünüyordu
evin yerinde bulutlarla daha da yükselen ve
aşağıda toprak altındaki temellerinde duvarlarını ve
kalın demir kapılarını yalıyordu çarparak yeşil sular

Dolandım durdum çevresinde kırmızı bir ışık saçarak
bunca acı bunca yalnızlık çektiğimden

İşi gücü olmayan keşişler ilahiler okuyorlar
kitapları inceliyorlardı ne de kimse kapıyı açıyordu
bana çocukluğumun geçtiği bu yerleri bir kez daha
göreyim diye annemin beni azarladığı ışık ağacının
ilk filiz verdiği ve hâlâ yerinde duruyor mu diye
görmeye geldiğim

Duman tütüyordu bir yerden belki de Ermiş Izidor'un ağzından şöyle diyordu sanki

Çektiklerimiz çekmemiz gerektiği gibidir ve bu düzen değiştirilmeyecektir

Ah nerdesin şimdi benim talihsiz ışık ağacım benim ışık ağacım nerdesin diye kekeledim kendi kendime ve koştum sen şimdi gereklisin bana artık adımı bile yitirdiğim şu anda

Artık kimsenin bülbüllerin yasını tutmadığı herkesin şiirler yazdığı şu anda.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 7

YÖNELİŞLER
Yedi Dizelik Yedi Gece Şiiri 13
Akıntıya Karşı 20
Yıldönümü 21
Çılgın Nar Ağacı 25

BİRİNCİ GÜNEŞ
Artık Tanımıyorum Geceyi 31
İçerek Korent'in Güneşini 32
Yaşadım O Sevgili Adı 34
Dizi Sıyrılan Çocuk 36
Yarı Batık Kayıklar 38
Ayvalar Üzerinde Esen Bu Aylak Rüzgâr 40
Bütün Gün Kırlarda Dolaştık 42
Hangi Taşlar, Hangi Kan, Hangi Demir 44

ARNAVUTLUK CEPHESİNDE ÖLEN TEĞMENE AĞIT
Arnavutluk Cephesinde Ölen Teğmene Ağıt 49

GÖKYÜZÜ İÇİN ALTI ARTI BİR PİŞMANLIK
Otopsi 79

IŞIK AĞACI VE ON DÖRDÜNCÜ GÜZELLİK
Küçük Yeşil Deniz 83
Duvar Resmi 85
Işık Ağacı 86

Dizgi: Sistem Ofset 20 66 27
Kapak Baskı: Mas Matbaacılık 28 55 22
İç Baskı: Murat Ofset 27 81 82

ODİSSEUS ELİTİS

ÇILGIN NAR AĞACI

çeviren: Cevat Çapan

şiir

"Elitis şiirlerinde ritmik düzenlemelerden yararlandığı gibi imge zenginliğine de büyük önem verir. Bu iki özellik de onun gerçeküstücülere duyduğu sürekli ilgiyi yansıtır. İkinci Dünya Savaşında Arnavutluk cephesindeki yaşantısı ise Elitis'in şiirine daha büyük bir ağırbaşlılık ve belirgin bir yalınlık kazandırmış, bu savaşla ilgili en güzel ağıtlardan birini yazmasını sağlamıştır."

— Kimon Friar

Odisseus Elitis (d. 1912) bugün Yannis Ritsos'la birlikte çağdaş Yunan şiirinin en büyük ustalarından biridir. Atina'da hukuk öğrenimi gördükten sonra kendisini tümüyle edebiyata adayan Elitis 1960'ta **Aksion Esti** adlı kitabıyla Ulusal Şiir Ödülünü, 1979'da da Nobel Edebiyat ödülünü kazanmıştır. Bu kitapta şairin değişik dönemlerde yazdığı şiirlerden bir seçmeyi sunuyoruz.

adam 146